

Quickscan Flora en faunawet

Natuurparagraaf bestemmingsplan UTO locatie

In opdracht van: Team Ruimtelijke Ontwikkeling Beleid, M. Kap, juridisch beleidsadviseur.

Uitgevoerd door: Team Regie Openbare Ruimte, ing. J.C. de Kruijf, beleidsadviseur groen, ecologie en water, Stadsecoloog.

d.d.: 23 augustus 2016

status: 1.0 definitief

Inleiding

In het kader van een bestemmingsplanwijziging is mij, als stadsecoloog, gevraagd om een ecologisch vooronderzoek te doen naar het bestemmingsplangebied UTO te Schiedam (Figuur 1). Dit onderzoek, een zogenaamde quick scan, moet duidelijk maken welke ecologische waarden het gebied in potentie heeft en hoe zich dat verhoudt tot de vigerende natuurwetgeving (zie bijlage).

Figuur 1. Globale ligging bestemmingsplangebied (rood omlijnd).

Gebiedsbeschrijving

Het plangebied betreft een voormalige jeneverstokerij en een voormalig brandweerkazerne in het centrum van de gemeente Schiedam. Binnen het plangebied liggen de bebouwingen behorende bij deze objecten. Met uitzondering van het binnenterrein van de brandweerkazerne is het terrein volledig bebouwd. Het terrein is daarnaast volledig verhard, er is geen groen of open water van enige betekenis aanwezig binnen het plangebied

Beoogde ontwikkelingen

De bestemming wordt gewijzigd naar een woonbestemming. Alle panden en opstallen zullen worden gesloopt. Na nieuwbouw zal het groene karakter van het terrein in positieve zin wijzigen als gevolg van de aanleg van tuinen en openbaar groen.

Methodiek

Bronnenonderzoek

In en rond het plangebied is door derden enige informatie verzameld over het voorkomen van flora en fauna, waaronder ook soorten die een zwaardere wettelijke bescherming genieten. De auteur heeft het plangebied in het (recente) verleden regelmatig bezocht en heeft een goede lokale kennis met betrekking tot het plangebied. Daarnaast is het gebied onderzocht in het kader van een vleermuisinventarisatie in opdracht van de gemeente Schiedam (Bakker *et al.* 2013).

Daarmee bestaat er een goed beeld van de landschappelijke kwaliteit en de daarin aanwezige habitats voor soorten. In de literatuurlijst zijn alle geraadpleegde bronnen opgenomen. In de resultaten worden alleen soorten besproken waarvoor geen vrijstelling geldt, dus soorten vermeld in AMvB bijlagen tabel 2 en tabel 3 (hierna respectievelijk: 'FFwet-tabel 2' of 'FFwet-tabel 3') of Habitatrichtlijn. Soorten van AMvB tabel 1 worden op een enkele uitzondering na niet besproken. Hetzelfde geldt voor soorten geplaatst in een Rode Lijst, tenzij deze een strikte bescherming genieten.

Resultaten

Gebiedsbescherming

Het plangebied vormt geen onderdeel van en ligt niet nabij een natuur- of groengebied met een beschermde status, zoals Natura 2000. Het plangebied maakt ook geen deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Flora

In het plangebied zijn bij gebouwen en op andere plaatsen met verharding op vochtige plaatsen, zoals bij een lekkende regenpijp of dakgoot, Tongvaren *Asplenium scolopendrium*, Steenbreekvaren *Asplenium trichomanes* en Gele helmblom *Pseudofumaria lutea* te verwachten (alle FFwet-tabel 2). Deze soorten zijn niet recentelijk op de locatie aangetroffen maar kunnen niet volledig worden uitgesloten.

Overige beschermde plantensoorten (FFwet-tabel 2 of tabel 3) zijn op grond van hun ecologie en de in het gebied aanwezige habitats uitgesloten.

Vogels

Binnen het plangebied worden, op basis van de biotoop kenmerken, jaarrond beschermde nestplaatsen van Huismus en Gierzwaluw verwacht.

Gierzwaluw is te verwachten op plaatsen met bebouwing, in het bijzonder bakstenen gebouwen voorzien van dakpannen bieden nestelgelegenheid. Huismussen zijn op vrijwel alle bebouwde plaatsen als broedvogel te verwachten. Tenminste de huismus is met enige regelmaat aangetroffen binnen het plangebied. Of deze soorten daadwerkelijk nestruijme hebben ingenomen kan niet volledig worden uitgesloten

Zoogdieren

Vleermuizen waarvan het voorkomen is vastgesteld, zijn Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus* (FFwet-tabel 3) en Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii* (FFwet-tabel 3). Dit zijn soorten van (half)open cultuurlandschap en/of urbaan gebied. Beide soorten vleermuizen worden verspreid over het plangebied sociaal roepend (of baltsend) waargenomen.

Er zijn op grond van de bekende verspreiding en ecologie van soorten geen beschermde grondgebonden zoogdieren te verwachten in het plangebied. Kraamverblijven zijn voor zover bekend niet aangetroffen op deze lokatie.

Overige soortgroepen

Het plangebied is ongeschikt als leefgebied van beschermde soorten vissen, amfibieën, reptielen, insecten en spinachtigen, weekdieren, mossen korstmossen en paddestoelen.

Tabel 1. Overzicht van verwachte wettelijk beschermde soorten in plangebied UTO, Schiedam.

Soort	Status	leefgebied	Kader bij RO
Tongvaren <i>Asplenium scolopendrium</i>	FFwet tabel 2	Verhardingen	Gedragscode
Steenbreekvaren <i>Asplenium trichomanes</i>	FFwet tabel 2	Verhardingen	Gedragscode
Gele helmblom <i>Pseudofumaria lutea</i>	FFwet tabel 2	Verhardingen	Gedragscode
Gierzwaluw <i>Apus apus</i>	Jaarrond artikel 11	Gebouwen	Ontheffing art. 75
Huismus <i>Passer domesticus</i>	Jaarrond artikel 11	Gebouwen en erven	Ontheffing art. 75
Gewone dwergvleermuis <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	FFwet tabel 3	Gebouwen en bomen	Ontheffing art. 75
Ruige dwergvleermuis <i>Pipistrellus nathusii</i>	FFwet tabel 3	Gebouwen en bomen	Ontheffing art. 75

Conclusies

Plangebied UTO vormt een potentieel leefgebied voor ca. 7 wettelijk beschermde soorten vermeld in FFwet-tabel 2, FFwet-tabel 3 of de Habitatrichtlijn. Bepaalde activiteiten die een voorspelbaar risico vormen voor één of meerdere van deze soorten, mogen binnen dit gebied alleen plaatsvinden conform de richtlijnen in een goedgekeurde Gedragscode of wanneer men beschikt over een ontheffing.

Het plangebied is niet gelegen in of nabij beschermde natuurgebieden of de EHS. Deze natuurgebieden liggen op grote afstand van het plangebied en worden niet beïnvloed door het consoliderende bestemmingsplan. De Natuurbeschermingswet 1998 en het beleid van de provincie staan de uitvoering van het plan dan ook niet in de weg.

Aanbevelingen

Het vóórkomen van bepaalde beschermde plantensoorten en diersoorten in het bestemmingsplangebied UTO staat een eventuele (gedeeltelijke) wijziging van bestemmingen niet in de weg. Van geen enkele (potentieel aanwezige) soort is de landelijke staat van instandhouding in het geding.

Wel is in geval van concrete ruimtelijke plannen een aanvullende inventarisatie vereist. Deze inventarisatie moet aangeven:

- Actuele voorkomen, verspreiding en gebiedsgebruik van een soort op een projectlocatie.
- Welke mitigerende maatregelen nodig zijn voor een optimale bescherming en/of instandhouding.
- Voor welke potentieel schadelijke handeling het bevoegd gezag gevraagd wordt ontheffing te verlenen.

Ruimtelijke ontwikkelingen in relatie tot soorten in FFwet-tabel 3 kunnen doorgang vinden na opstellen van een activiteitenplan waarin duidelijk is aangegeven welke mitigerende (en zo nodig compenserende) maatregelen men wil treffen met betrekking tot de omgang met deze soort. Bij een inventarisatie in het kader van het verkrijgen van een ontheffing van FFwet artikel 75 moet rekening gehouden worden met de seizoensactiviteit van de soort. Zo vindt vleermuisonderzoek plaats van mei tot oktober conform de richtlijnen in het vleermuisprotocol om alle beschermde functionaliteiten op een locatie met betrekking tot de soort(en) aan te tonen dan wel uit te sluiten. Het opstellen van een activiteitenplan kan, zeker in geval van een groot aantal soorten, circa vier weken in beslag nemen. De aansluitende behandeling van de ontheffingsaanvraag kan tot 16 weken in beslag nemen.

Tot slot is ook de uitvoering van bepaalde mitigerende maatregelen aan tijd gebonden. Resumerend is het verstandig om eventueel benodigd vervolgonderzoek in geval van een ruimtelijke activiteit tijdig (minimaal een jaar van tevoren) in te plannen.

Ten slotte dient men altijd te handelen conform de Zorgplicht (FFwet artikel 2). Wanneer men weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat werkzaamheden nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen hebben, dient men dit, mits redelijkerwijs mogelijk, te vermijden of zo veel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt voor alle in het wild levende planten en dieren, beschermd of niet.

Geraadpleegde literatuur

- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en
- faunawet ruimtelijke ingreep (Dienst Regelingen, brief 26 augustus 2009, kenmerk ffw2009.corr.046) te downloaden van de website van het Ministerie van EL&I.
- Bakker, G., C. Mostert, A. Van Meurs & M.A.J. Grutters. 2013. Inventarisatie vleermuizen Schiedam 2011-2012. Bureau Stadsnatuur &
- Bestemmingplan de Groene Long, Rothuizen van Doorn 't Hoofd, augustus 2007.
- Besluit van 10 september 2004, houdende wijzigingen van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijzigingen van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen, Staatsblad, Stb. 501, 19 oktober 2004
- Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 5 november 2004, TRCJ/2004/5727, houdend vaststelling van Rode Lijsten flora en fauna
- Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdend vaststelling van geactualiseerde Rode Lijsten flora en fauna.
- Evaluatierapport Groenstructuurplan Schiedam, ONS Ingenieursbureau i.s.m. MOZAIK Tuin- en Landschapsontwerpers, mei 2007.
- Flora- en faunawet, Koninklijke Vermande BV – Lelystad, 1999.
- Groenstructuurplan Schiedam, Dienst gemeentewerken Schiedam - Groenvoorziening & Natuur / Frisse wind - bNO, mei 1996 (vastgesteld door de gemeenteraad Schiedam d.d. 18 september 1995).
- Kruijf, J.C. de. 2010. Natuurmonitor Schiedam, Nulmeting 2010. Gemeente Schiedam.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2009. Besluit Rode lijsten flora en fauna. Staatscourant 2009, 13201.
- <http://www.zuid-holland.nl/PEHS>
- <http://www.gierzwaluwbescherming.nl>
- <http://www.waarneming.nl>
- <http://www.vleermuis.net>

Bijlage - wettelijk kader

Verbodsbepalingen

De van nature in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren worden beschermd door de Flora- en faunawet die in 2002 van kracht geworden is. De soortbeschermingsbepalingen uit de Europese richtlijnen Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn in de FFwet geïmplementeerd. Deze bescherming dient ervoor te zorgen dat zeldzame en bedreigde soorten niet in aantallen afnemen of uit Nederland verdwijnen. De bescherming in de FFwet wordt geregeld middels een aantal verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 13):

artikel 8: Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

artikel 9: Het is verboden (beschermde) dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

artikel 10: Het is verboden (beschermde) dieren opzettelijk te verontrusten.

artikel 11: Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen (zie onderstaande paragraaf) van (beschermde) dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

artikel 12: Het is verboden eieren van (beschermde) dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

artikel 13: Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van (beschermde) dieren te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Voortplantingsplaatsen en andere vaste rust- en verblijfplaatsen

Tot vaste rust- en verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de FFwet worden bijvoorbeeld verblijven van vleermuizen of voortplantingswateren van de Rugstreepad *Bufo calamita* gerekend. Ook de functionele omgeving van een verblijf kan een beschermde status hebben. Dit geldt bijvoorbeeld voor belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau. Alle inheemse broedvogels en hun nesten mogen niet worden verstoord tijdens het broeden. Voor enkele vogelsoorten geldt dat de broedlocaties dermate belangrijk zijn voor de soort dat deze jaarrond zijn beschermd, dus ook buiten het broedseizoen zijn hier de verbodsbepalingen van artikel 11 van kracht. In 2009 is een aangepaste lijst met jaarrond beschermde vogels opgesteld (Ministerie van LNV 2009). Deze jaarronde bescherming krijgen bijvoorbeeld nesten van honkvaste koloniebroeders, nesten van anderszins zeer honkvaste soorten, soorten afhankelijk van bebouwing of vogels die ieder jaar gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om boomnesten die worden gebruikt door roofvogels en uilen waaronder Buizerd *Buteo buteo* en Ransuil *Asio otus*, en vogels die aan menselijke bebouwing zijn gebonden als Gierzwaluw *Apus apus*, Huismus *Passer domesticus* en Kerkuil *Tyto alba*. Wanneer bij werkzaamheden de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats gegarandeerd kan worden is geen ontheffing nodig. Wanneer dit niet mogelijk is dient ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

Beschermingsregimes

Het soortbeschermingsdeel van de Europese Habitatrichtlijn is opgenomen in de Flora- en faunawet. In de Flora- en faunawet is een groot aantal in Nederland voorkomende planten en dieren opgenomen waarop de hier boven genoemde verbodsbepalingen van toepassing zijn. Later zijn deze soorten in drie beschermingsregimes ingedeeld. Deze driedeling is als volgt:

Tabel 1. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd worden. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (de zogenaamde lichte toets).

Tabel 2. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EL&I goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten (zie toelichting tabel 3)

Tabel 3. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EL&I goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de Flora- en faunawet. Ook niet op basis van een gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig. Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik en voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is het niet mogelijk voor artikel 10 voor de soorten in tabel 3 een ontheffing te krijgen. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 3 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 en de soorten vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (onder meer alle Nederlandse vleermuissoorten) wordt getoetst aan drie criteria:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang;
- 2) er is geen alternatief;
- 3) er is geen sprake van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Deze drie criteria vormen de zogenaamde uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn). De uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten. *Gunstige staat van instandhouding* Het criterium 'gunstige staat van instandhouding' is van toepassing wanneer soorten uit tabel 2 en 3 van de FFwet of Bijlage IV van de Habitatrichtlijn voorkomen, op locaties waar activiteiten gaan plaatsvinden die een wezenlijk negatief effect kunnen hebben op de aanwezige populaties van deze soorten. Deze 'gunstige staat van instandhouding van de soort' mag niet in het geding komen.

Voorwaarden waaraan hiertoe voldaan moeten worden staan in de Habitatrichtlijn benoemd. De 'staat van instandhouding' wordt als 'gunstig' beschouwd wanneer:

- Uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat op lange termijn zal blijven en
- het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en
- er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op langere termijn in stand te houden.

Mitigatie & Compensatie

Voor eventueel verlies van leefgebied van beschermde soorten op plaatsen waar ruimtelijke inrichting of ontwikkeling plaatsvindt, dient compensatie plaats te vinden, hetgeen kan inhouden dat er elders geschikt leefgebied wordt gecreëerd ten gunste van de soort. Daarnaast dienen mitigerende maatregelen te worden genomen waarmee de schade aan de aanwezige populatie tijdens werkzaamheden wordt beperkt.

Zorgplicht

In de FFwet is een zorgplicht opgenomen (artikel 2), een algemeen geldende fatsoensnorm voor de omgang met flora en fauna. Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen zo weinig mogelijk nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. Wanneer men weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat werkzaamheden nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen hebben, dient men dit, mits redelijkerwijs mogelijk, te vermijden of deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien onvermijdelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat. De genoemde drie items: mitigatie, compensatie en Zorgplicht, zijn algemene voorwaarden ter verkrijging van een eventuele ontheffing van de verbodsbepalingen in de FFwet.